

Елисео Бертоласи

Кандидат (PhD) антрополошких наука

русиста, геополитички аналитичар

дописник неколико италијанских и руских медија

Шеф италијанског представништва Међународног покрета русофила

ebertolasi@mail.ru

АМЕРИЧКИ ФАКТОР У ЦЕНТРУ ЕВРОПСКОГ ПИТАЊА

Сажетак

Са распадом СССР-а, брзо смо прешли из света подељеног на два блока (совјетски блок и западни блок) у униполарни свет под америчким вођством. Светски поредак формулисан око једног доминантног пола неумитно води ка склоности ка безобзирној употреби силе. У том контексту, Сједињене Државе – на глобалном нивоу – једина војна, економска и културна сила (у овом случају као извозник културних модела) може да се креће преко свих континената да наметне свој диктат или превару, уценом или силом .

Данас се овај „униполарни” период сигурно ближи крају, упркос чињеници да би Запад – посебно Сједињене Државе – и даље желео да тамо положи све своје хегемонистичке амбиције.

Кључне речи: САД, ЕУ, СССР, Русија, међународни односи, америчка хегемонија.

Сада се суочавамо са формирањем и структуром новог такозваног „мултиполарног” поретка, у коме интеграција земаља БРИКС-а, на челу са Русијом и Кином, представља снажну тачку ове планетарне промене смера. Саудијска Арабија, Египат, Уједињени Арапски Емирати, Иран и Етиопија су се 1. јануара 2024. придружиле групи БРИКС као нове пуноправне чланице.⁶⁵

Ово достигнуће је јасан показатељ све већег ауторитета удружења и његове улоге у међународним пословима. Због проширења свог састава, ово удружење чини више од 30% укупне копнене површине, више од 40% становништва Земље, више од 30% светског БДП-а, као и 17% светских резерви злата.⁶⁶

Министар спољних послова Руске Федерације Сергеј Лавров, током састанка Савета безбедности УН о мултилатералној сарадњи у интересу стварања праведнијег, демократскијег и одрживијег светског поретка, у

⁶⁵ <http://kremlin.ru/events/president/news/73202>

⁶⁶ <https://tass.ru/infographics/9519>

Њујорку, 16. јула 2024. изјавио је следеће: „БРИКС и Шангајска организација за сарадњу играју све важнију улогу у изградњи праведног мултилатералног поретка заснованог на принципима Повеље УН. Они уједињују земље које представљају различите регионе и цивилизације, сарађујући на основу једнакости, међусобног поштовања, консензуса и обострано прихватљивих компромиса – „златног стандарда” мултилатералне интеракције уз учешће великих сила”.⁶⁷

Треба нагласити: „на основу једнакости, међусобног поштовања, консензуса и обострано прихватљивих компромиса” можемо закључити да у мултиполарном светском поретку неће бити актуелне политике „двоструких стандарда”, за шта је јасан пример поређење Косова и Крима са Донбасом.

По овом питању, портпарол руског Министарства спољних послова, Марија Захарова, на брифингу 9. марта 2023. изјавила је да су се: „Лицемерје и дволичност чврсто поставили као обележје западне дипломатије”, додајући: „Добро се сећамо ситуације са једностраним проглашењем „независности” Косова 2008. године, када су САД и ЕУ једногласно тврдиле да стварање „Републике Косово” без сагласности Београда није у супротности са нормама међународних закона. Да подсетимо, да Србију нико ништа није питао. Београд је јасно изнео свој став – он је против тога и не може да га подржи. Тада 2008. није било референдума (чак ни формалних, извучених). Тада су, напорима Запада, изнети одговарајући сумњиви аргументи за то. Инсистирали су на томе.

Сада, 15 година касније, западне земље одбијају да следе сопствене рекламиране „стандарде” у вези са ситуацијом у Украјини. Они одбацују резултате референдума одржаних на Криму и у Севастопољу, ДНР, ЛНР, Запорожју и Херсонској области о питању присаједињења територија Русији, називајући их „нелегалним”. Тада 2008. није било референдума о Косову. Западне земље – САД и Европска унија (Британија је тада била део ЕУ) су говориле да тако треба и да је то нормално. Шта се променило? Зашто је тада било нормално без референдума, а сада је, испада, ненормално са референдумом?”⁶⁸

Међутим, транзиција са западног централизованог система управљања у децентрализовану свет, као што је БРИКС, доживљава се као егзистенцијална претња Западу.

Сједињене Државе, са своје стране, увек забринуте за очување своје глобалне хегемоније, не схватају да мултиполарни свет није једноставан пројекат, већ чињеница. Међутим, мултиполарни свет није антиамерички свет, у ствари, он не настоји да уништи Сједињене Државе, већ да смањи њихову моћ, привлачећи на своју страну друге силе, друге земље или групе земаља, попут БРИКС-а. Укратко, Запад ће се уклопити у јасну геополитичку целину засновану

⁶⁷ https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1962040/

⁶⁸ https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/briefings/1857501/#3

на централној улози Сједињених Држава, при чему ће Европа играти подређену улогу.

Место Европе на геополитичкој шаховској табли, која је сада у потпуној трансформацији, никако није загарантовано. И све то упркос чињеници да процеси трансформације трају већ дуги низ година. Штавише – а то се директно тиче европских земаља – ништа не указује на то да ће Европа бити међу будућим половима моћи.

Европа као „Запад” се појавила 1945. године завршетком Другог светског рата и доласком Американаца. Американизација Европе је неоспорна реалност: обичаји, вредности, идеје, стил живота, политика, одећа, култура, музика, језик; све је увезено и даље долази из иностранства.

Другим речима, култура, посебно масовна потрошачка култура, дефинисала је униполарни модел не само на Западу, него и широм света, а све у име америчког начина живота.

Шта је за Европу Америка?

„Шта је Америка Европи: потомак, захвалан за европске вредности, једном рођен у европској цивилизацији; верни савезник, увек спреман да својом војном и дипломатском снагом покрије оне који су га створили? Или је то нови господар који влада на европском континенту и стару Европу понекад доживљава као своју нову колонију, као објекат за експлоатацију и тржиште за америчку робу?”⁶⁹ Ово су разборита питања која поставља Валериј Коровин, директор Центра за геополитичку експертизу у Москви, заменик шефа Међународног евроазијског покрета у својој књизи „Крај Европе”.

У овом контексту индикативне су речи С. Лаврова: „Хегемонистичка политика Вашингтона није се променила деценијама. Без изузетка, све евроатлантске безбедносне шеме биле су засноване на обезбеђивању доминације САД, укључујући њено потчињавање Европе и „обуздавање” Русије. Главна улога је додељена НАТО-у, који је на крају „доминирао” Европском унијом, која је наводно створена за Европљане”.⁷⁰

Сходно томе, Европа се мора чувати и изолације, која би је гурнула на маргину историје, и потчињености Сједињеним Државама, која би је спречила да да свој глас, пре свега у одбрани својих интереса. Интереси Европе и Сједињених Држава се не поклапају. Демонстрација ове чињенице постала је очигледна од 2014. године након државног удара у Украјини, који је изазвао повратак Крима Русији, уз накнадну политику санкција ЕУ против Русије. Бумеранг ефекат санкција дубоко је утицао на европску економију!

Ова ситуација се погоршала 2022. године са почетком руске специјалне војне операције на Украјини, где је Европска унија, неспособна да изрази било какав политички субјективитет и визију међународних односа која своје

⁶⁹ Коровин Валерий, «Конец Европы», Москва, Родина, 2023, с. 8.

⁷⁰ https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1962040/

интересе ставља у центар, у потпуности подржала диктат Англо-Америчке осовине. Са војне тачке гледишта, Европа је заправо НАТО, војни продужетак САД, и из тог разлога служи америчким војним плановима.

Из тога следи да европски избор има форму: све више помоћи, све више оружја за Украјину, „не” било каквим озбиљним мировним преговорима, „да” свеопштем рату до последњег Украјинца. Није важно да ли ће Украјина завршити потпуно уништена или би тренутна ескалација сукоба могла довести до употребе атомске бомбе.

Још један корак ка ескалацији био је то, што је Европски парламент 19. септембра 2024. године у својој резолуцији гласао за укидање постојећих ограничења која спречавају Украјину да „користи западне системе наоружања против легитимних војних циљева у Русији”.⁷¹

Да ли је овај избор користан за Европу? Ако Русија одговори на дубоко бомбардовање Запада њене територије, велики сукоб на европском тлу постаће неизбежан.

Руски председник Владимир Путин је већ 12. септембра скренуо пажњу на то, да су за западне ракетне ударе потребни обавештајни подаци са сателита НАТО-а, а заправо само војно особље земаља НАТО-а може да унесе летачке мисије у ове ракетне системе. Дакле, украјинска војска не може сама да изведе такве нападе. „То ће значити да су земље НАТО-а, САД и европске земље у рату са Русијом”, рекао је он.

Путин је такође приметио да ће Русија у овом случају имати у виду промену саме суштине сукоба у Украјини: „Донећемо одговарајуће одлуке на основу претњи које ће нам бити створене”.⁷²

Улажући све на пораз Русије – који се, ипак, неће догодити – ЕУ је изабрала пут не само војног, већ и економског самоубиства. У ствари, Европска унија, пошто је у потпуности подржала америчку политику, сада је постала институција посвећена политици, која Европљанима даје будућност продужене и растуће инфлације и која ће све више водити ка рецесији и сиромаштву.

Сједињене Државе су се, међутим, вратиле у центар европске сцене, делимично замењујући испоруке руског гаса сопственим природним течним гасом (ЛНГ), извозећи оружје и диктирајући политичку линију преко НАТО-а, уз широку подршку у источној Европи (Пољска, балтичке земље). Све у свему, од раних 2020-их, Европа се бори у поређењу са Сједињеним Државама, које су одлучне да одрже своју хегемонију.

Наравно, ни ЕУ није више иста „башта”,⁷³ како ју је Борел дефинисао, већ систем који све више тежи да хомогенизује и стандардизује своје народе.

⁷¹ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240913IPR23906/meps-ukraine-must-be-able-to-strike-legitimate-military-targets-in-russia>

⁷² <https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/09/12/23911123.shtml>

⁷³ <https://europa.today.it/attualita/giardino-giungla-capo-diplomazia-ue-colonialismo.html>

По мишљењу аутора овог чланка, судбина ове „баште” је већ унапред одређена: не само да је чека сиромаштво, већ ће за неколико година бити кржави непрекидни међуетички сукоби између домаћих Европљана и страних миграната, који постају све окрутнији и непомирљивији. Први знаци овог хаоса већ су видљиви не само у Француској, Белгији, Немачкој, већ и у Италији.

С једне стране, има оних који су убеђени да је уједињена Европа која више одлучује и једини начин да се има тежина пред Кином и Сједињеним Државама и да се супротстави Русији.

С друге стране, има оних који су уверени да је ремоделовање националног идентитета – некада хиљадама година старог као у Италији; некада много новијег, али несумњиво симболички снажног – једини начин да се врати нада становништву. Посебно сиромашнији слојеви се осећају економски осиромашенима одлукама Брисела и социјално маргинализованима у својој земљи. Кампања за Брегзит у Уједињеном Краљевству и пораст такозваних „популистичких покрета” у Европи су то показали.

У закључку, као што пише Коровин у својој књизи:

„Једино што не изазива сумњу је да Европа пред нашим очима пролази кроз озбиљне цивилизацијске трансформације чије ће последице утицати не само на њу, већ и на ситуацију у целом свету. На крају крајева, Европа је заиста извор многих цивилизацијских пројеката, географска осовина свих индоевропских цивилизација, културна матрица многих држава и народа. А у каквом ћемо свету живети сутра зависи да ли ће Европа опстати или ће се коначно распасти под јармом растућих унутрашњих и спољних изазова. Да ли ће на крају доћи до краја Европе као независне, карактеристичне, референтне цивилизације за многе, и ако се то деси, када?

Аутор себи поставља одлучујуће питање: како и чиме Русија може помоћи Европи? „Разумети Европу да бисмо спасили Европу” – то је наш највећи задатак. Али оно што треба спасавати, очигледно, није било која Европа, поготово не садашња, већ она каква је била и каква би требало да буде.”⁷⁴

Превела с руског Дајана Лазаревић

ЛИТЕРАТУРА

<http://kremlin.ru/events/president/news/73202>
<https://europa.today.it/attualita/giardino-giungla-capo-diplomazia-ue-colonialismo.html>
https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1962040/
https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1962040/
<https://tass.ru/infographics/9519>

⁷⁴ Коровин Валерий, «Конец Европы», Москва, Родина, 2023, с. 9.

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240913IPR23906/meps-ukraine-must-be-able-to-strike-legitimate-military-targets-in-russia>

<https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/09/12/23911123.shtml>

https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/briefings/1857501/#3

Коровин Валерий, «Конец Европы», Москва, Родина, 2023.

Коровин Валерий, «Конец Европы», Москва, Родина, 2023.

Элизео Бертолази

Кандидат антропологических наук

русист, аналитик по геополитике

корреспондент нескольких итальянских и российских СМИ

глава итальянского Представительства «Международного Движения Русофилов»

ebertolasi@mail.ru

АМЕРИКАНСКИЙ ФАКТОР В ЦЕНТРЕ ЕВРОПЕЙСКОГО ВОПРОСА

Аннотация

С распадом СССР мы быстро перешли от мира, разделенного на два блока (советский блок и западный блок), к однополярному миру под руководством Америки. Мировой порядок, сформулированный вокруг одного преобладающего полюса, неумолимо ведет к тенденции безрассудного использования силы. В этом контексте США, – на глобальном уровне – единственная военная, экономическая и культурная держава (в данном случае как экспортер культурных моделей) могут перемещаться по всем континентам, чтобы навязать свой диктат всеми правдами и неправдами, шантажом или силой. Сегодня этот «однополярный» период неумолимо подходит к концу, несмотря на то, что Запад – прежде всего США – по-прежнему хотел бы разместить там все свои гегемонистские амбиции.

Ключевые слова: США, ЕУ, СССР, Россия, международные отношения, американская гегемония.